

Innspill til “Stortingsmeldingen om ungdomstid og 5.-10. trinn” fra Samarbeidsforum for estetiske fag

Innledning

Samarbeidsforum for estetiske fag (SEF) og medlemsorganisasjonene Kunst og design i skolen, Kunst i skolen, Mat og helse i skolen og Musikk i skolen takker for muligheten til å gi innspill til kunnskapsministeren om praktisk læring i skolen.

Vi mener at dersom kunnskapsministeren ønsker en mer praktisk skole, må de praktiske og estetiske fagene styrkes på alle nivåer. Vi håper at Stortingsmeldingen vi gi tydelige og konkrete tiltak for en økt satsning på de praktiske og estetiske fagene

I vårt innspill foreslår vi følgende tiltak:

1) Krav til kompetanse

- *Det må innføres kompetansekrav for undervisning i de praktiske og estetiske fagene: 30 studiepoeng på barnetrinnet og 60 studiepoeng i ungdomsskolen.*

Andelen lærere som underviser i de praktiske og estetiske fagene med fagkompetanse er lav. Spesielt gjelder dette 1.-7. trinn. I en SSB-rapport fra 2022 kommer det frem blant annet at 55% av lærerne som underviser i musikk fra 1. -10. trinn er helt uten studiepoeng i faget. Andelen med 60 studiepoeng er kritisk lav, i Mat og helse har kun 12 % av lærerne 60 studiepoeng i faget.

For at alle elever skal ha tilgang til god undervisning i fagene må lærerne ha nødvendig fagkompetanse. Vi ser samtidig at det er en stor nedgang til søkere til praktiske og estetiske fag på lærerutdanningene. Årsaken til dette er mangefasettert, men våre medlemmer peker på rammevilkår for undervisning, vanskelig å bli ansatt som faglærer og fagenes posisjon og lave status i skolen. Dette gjør at studentene velger bort de praktiske og estetiske fagene i utdanningen, noe som vil medføre at andelen med fagkompetanse vil synke i de årene som kommer.

Vi mener også at emner i praktiske og estetiske fag må innføres som en obligatorisk del av grunnskolelærerutdanningen.

2) Gruppestørrelse

- *Det bør innføres en maks grense på 15 elever per gruppe i kunst og håndverk, musikk og mat og helse gjennom hele grunnskolen.*

Store elevgrupper i fagene kunst og håndverk, musikk og mat og helse gjør det vanskelig for læreren å gi god undervisning i fagene og gjør det utfordrende å oppfylle målene i læreplanen. Arbeid i verksteder krever tett veiledning og dersom læreren har for mange elever om gangen går dette ut over elevenes lærelyst og motivasjon og lærerens arbeidsbelastning blir for stor. I arbeid med potensielt farlig verktøy (kunst og håndverk) er det direkte sikkerhetsmessig uforsvarlig å ha mer enn 15 elever om gangen.

3) Krav om spesialrom

- *Det bør etableres en intensivordning for skoleeiere som gjør at de kan oppgradere og vedlikeholde spesialrom som undervisningskjøkken, kunst- og håndverksrom og musikkrom. Det bør i tillegg forskriftsfestes, og utarbeides en nasjonal minimumsstandard for spesialrom, for god undervisning i de praktiske og estetiske fagene, herunder tilgang til verktøy, materialer, utstyr, instrumenter etc.*

Medlemmene i Kunst og design i skolen, Kunst i Skolen, Mat og helse i skolen og Musikk i skolen melder fra om store forskjeller i spesialrom for undervisning i de praktiske og estetiske fagene. Vi mener at elevene i den norske grunnskolen må ha samme tilgang til god undervisning i alle fag. Dette forutsetter at tilgang til spesialrom er lik over hele landet. Dette er samtidig en forutsetning for mer praktisk læring i skolen.

4) Eksamen i de praktiske og estetiske fagene

- *Det bør utredes mulighet for å legge til rette for en nasjonal ordning med eksamenstrekk for praktiske og estetiske fag på 10. trinn. Eksamensformen bør være muntlig eller muntlig-praktisk.*

I Meld. St 28 "Fag - Fordypning - Forståelse" konkluderte Kunnskapsdepartementet med at de skulle vurdere de praktiske og estetiske fagene som trekkfag til lokalt gitt muntlig eksamen. Det ble gjennomført forsøk og i evalueringen kommer det frem at 80% av lærerne som deltok var positive til eksamen og et stort flertall (77%) av elevene mener at "det bør innføres en slik eksamen for alle elever". På spørsmål om hvorfor det bør innføres eksamen i praktiske og estetiske fag mener mange elever at "en slik eksamen gir flere elever mulighet til å oppleve mestring i forbindelse med eksamen. Flere sier også at det er rettferdig at de praktiske og estetiske fagene skal være like viktige som de mer teori-drevne fagene." (Rambøll, 2019, s. 16).

Det vil også bidra til å legitimere fagene og det kan bidra til at de praktiske og estetiske fagens faglige gjennomføring prioriteres og styrkes.

5) Forberedelse til yrkesfag og videregående utdanning

- Skolen og skoleeier må øke kunnskapen hos ungdom om de praktiske og estetiske fagene slik at de igjen kan ta bedre og mer kvalifiserte valg i sin videre utdanning. Det bør derfor tilbys hospitering eller besøk på ulike videregående skoler fra 9. klasse, for eksempel to skoler i niende og tre skoler i tiende. Det må tilbys minst ett praktisk og estetisk rettet valgfag på ungdomstrinnet som gir standpunktkarakter.

Grunnskolen skal ikke bare være studieforberedende, den skal også være yrkesfagforberedende. I det 13-årige skoleløpet som grunnskolen skal være en integrert del av, skal også yrkesfagene sikres den grunnkompetansen som trengs for å hindre frafallsproblematikk, og legge til rette for et bedre utgangspunkt for mulige lærlingperioder. I tillegg til lærerkompetanse, makstall på antall elever per gruppe og tilgang til verksteder mener vi at følgende tiltak bør settes i verk.

6) Timetall

- *Kun 1/4 av timetallet i skolen består av praktiske og estetiske fag. For at skolen skal bli mer praktisk mener vi at det totale antallet timer for undervisning i de praktiske og estetiske fagene må økes.*

Vi mener at de praktiske fagene må få større plass i skolen. Det er også viktig med timeplanfestet opplæring også på 1. – 4. trinn. Å tilegne seg praktisk kunnskap og praktiske ferdigheter er ofte mer tidkrevende enn å lese seg til kunnskap. En praktisk arbeidsform er avhengig av lengre sammenhengende økter. Å tilegne seg praktiske kunnskaper og ferdigheter er avhengig av tid til å øve og tid til å reflektere.

Vi mener det var svært uheldig da 1 time (60 minutter) kunst og håndverk ble flyttet fra ungdomstrinnet til barnetrinnet ved innføringen i Kunnskapsløftet i 2006. I praksis betyr denne endringen at ved mange ungdomsskoler gjennomføres undervisningen i kunst og håndverk på to av tre trinn. Det fører til at elevene får en mindre variert skolehverdag, og at det i faget kunst og håndverk er utfordrende å få til god progresjon og å gå i dybden. Lavt timetall på ungdomstrinnet kan også føre til at kunst og håndverk blir mindre aktuelt i tverrfaglig arbeid. Det samme gjelder også musikkfaget.

Vi mener meldingen også bør se på mulighetene for et pilotprosjekt for utprøving med økt timetall til mat og helse, for eksempel gjennom å ha timer i mat og helse hvert år fra 4. – 10. trinn.

7 Lærers tid til for og etterarbeid

- Lærere som underviser i kunst og håndverk må få like mye tid til for og etterarbeid som lærere i øvrige fag.

Vi får mange tilbakemeldinger fra lærere som sier at det trengs langt mer tid til for- og etterarbeid i kunst og håndverk. Sammenligningsvis er det satt av vesentlig mer tid til for og etterarbeid i faget Mat og helse. Vi ser det underlig at valgfaget design og redesign er mer krevende å planlegge enn tilsvarende oppgaver i kunst og håndverk.

8. Læremidler

- *Det bør sørges for nye lærebøker og læremidler i de praktiske og estetiske fagene rettet mot barne- og mellomtrinn.*

Tilgangen til læremidler i de praktiske og estetiske fagene er i dag ytterst begrenset. Det bør lages flere lærebøker beregnet for fagkompetente lærere for mellomtrinnet.

Våre medlemsorganisasjoner Kunst og design i skolen, Kunst i Skolen, Mat og helse i skolen og Musikk i skolen gir gjennom kurs, konferanser, tidsskrifter og portaler tilgang til verktøy og undervisningsressurser for bedre undervisning i fagene. Stortingsmeldingen bør derfor foreslå at disse organisasjonene styrkes for å sikre tilgang til ressurser for god undervisning i fagene.

Oslo 30.06.2023

Kristian Ulyses Andaur
Styreleder
Samarbeidsforum for estetiske fag